

ken door een eigen collecteur kon laten waarnemen - met zijn personeel een kantoor in de grote waag.

Aangezien de Rotterdamse handel na 1576 de impost op de waag vanwege de staten van Holland te betalen had, zou de indruk post kunnen vatten dat de stad met de koop van het oude landsheerlijke recht op de waag in dat jaar in feite niets was opgeschoten. Immers, wat maakt het uit of je nu aan de staten betaalt of aan de graaf? Er is echter wel degelijk een verschil. De impost was een zuivere belasting, terwijl het waagrecht niet enkel het waaggeld, maar meer algemeen zeggenschap ten aanzien van het beleid omvatte. Het feit dat de landsheer vooral in de financiële kant van de zaak was geïnteresseerd en bij tijd en wijle de gehele waag in onderpand gaf - een pandgeving die, zo bestaat de indruk, soms heel lang kon duren - doet aan dat feit niets af. Vanaf 1576 stond het de stad vrij het beleid ten aanzien van de waag in zijn geheel en bij voortduring zelf vast te stellen.

Het is duidelijk dat de ontvangen waaggelden geen zuivere winst vertegenwoordigden. Met name de kosten voor aanschaf en onderhoud van het weegwerktuig, huur (in het landsheerlijk tijdperk) dan wel bouw en onderhoud van de weegruimte alsook de bediening van de weeginrichting moesten in mindering worden gebracht. Welke criteria Rotterdams stadsbestuur bij de vaststelling van het waagtariet hanteerde is ons niet precies bekend. Een aanwijzing is te vinden in een document uit het jaar 1611, waarin zonder omwegen is vastgelegd dat de Rotterdamse tarieven lager moesten zijn dan die van de concurrentie, namelijk de steden Amsterdam, Delft, Dordrecht en Gouda⁴³).

Aanvankelijk werd de stedelijke waagaccijns verpacht⁴⁴), evenals de impost van Holland. Maar op een gegeven moment, waarschijnlijk voor het eerst in 1628, heeft men de waagmeester de accijns langs ambtelijke weg laten innen⁴⁵). Verschillende malen is de afweging gemaakt of verpachting niet beter uit zou komen⁴⁶). Wat 1676 en volgende jaren betreft staat vast dat men daar ook daadwerkelijk toe overging⁴⁷). Deze situatie beviel kennelijk toch niet zo goed, want vanaf 1680 werd de waagaccijns bij voortduring gecollecteerd⁴⁸). De hennep- en boterwaag werden evenwel nadien, in ieder geval incidenteel, nog wel verpacht⁴⁹). Waren het in de ondernemende zeventiende eeuw mannen van het vak, de waagmeesters, die er de inning van de waaggelden bij deden, in het laatste kwart van de achttiende eeuw, de eeuw van de regenten, namen financiële experts, de collecteurs, het waagmeesterschap waar⁵⁰).